

Qorti ta' l-Appell
(Kompetenza Inferjuri)

Imhalled Anthony Ellul

Appell numru:- 20/2013AE

Emanuel Gixti (KI 880849M)

vs

Robert Parnis England (KI 299972M) f'ismu personali kif ukoll is-socjeta' assikurattiva tal-istess Robert Parnis England ta' din l-istess vettura u cioe' s-socjeta' Elmo Insurance Limited (C 3500)

Il-Gimgha, 22 ta' Jannar 2016.

Fis-26 ta' Awissu 2008 ir-rikorrent ippropona proceduri ta' arbitragg mandatorju b'riferenza ghall-incident tat-traffiku li sehh fis-16 ta' Settembru 2005. Dakinhar waqt li kien qiegħed isuq il-vettura Jeep bin-numru IAM 534 fi Triq San Mark, Valletta, vettura Alfa Romeo bin-numru RPE 750 harget minn Triq Zekka u habtet fil-vettura tar-rikorrent. Il-kumpannija ta' assikurazzjoni li kienet tkopri l-vettura tal-intimat, accettat li tagħmel tajjeb għad-danni u offriet il-hlas ta' €698.81. Somma li r-rikorrent irrifjuta għaliex isostni li ma tkoprix id-danni li garrab.

Fit-twegiba l-intimati kkonfermaw li ma kien hemm ebda kontestazzjoni dwar ir-responsabbilita' tal-incident, u ddikjaraw li l-vertenza kienet dwar l-ammont tad-danni pretizi mir-rikorrent, liema ammont fil-fehma tagħhom kien ezagerat.

B'decizjoni tal-14 ta' Gunju 2013, l-arbitru laqa' t-talbiet tar-rikorrent u kkundanna lill-intimati jhallsuh is-somma ta' tlett elef disa' mija u disgha u hamsin Ewro u tlieta u disghin centezmu (€3,959.93), bl-imghax u spejjez. Dan wara li kkunsidra li:-

- i. Sat-12 ta' April 2007 Elmo Insurance Limited kienet għadha bl-ideja li t-tort tal-incident kien tar-rikorrent;
- ii. It-tort tal-incident seta' facilment gie rizolt li kieku z-zewg kumpanniji ta' assikurazzjoni tkellmu mal-assikurati rispettivi tagħhom u hadu spjegazzjoni verbali ta' kif sehh l-incident;
- iii. Għalhekk jekk is-socjeta' ntimata bagħtet lis-*surveyor* tagħha għand ir-rikorrent sena u nofs wara l-incident, m'għandux ibati l-konsegwenzi;
- iv. Wara li ra l-provi migjuba mir-rikorrent dwar il-*quantum* it-Tribunal deherlu li dawn kienu verosimili u attendibbli u għalhekk laqa' t-talbiet kif dedotti.

L-intimati appellaw mill-*lodo* arbitrali u r-rikorrent wiegeb.

Fl-4 ta' Marzu 2015 deher id-difensur tal-appellanti li rrimetta ruhu ghar-rikors tal-appell kif ukoll deher l-appellat assistit. Saret it-trattazzjoni mid-difensur tal-appellat u l-appell gie differit ghas-sentenza.

Aggravju tal-appellanti.

L-aggravju principali tal-appellanti hu li t-talba tal-appellat kellha tintlaqa' parzjalment billi jigu likwidati d-danni li effettivament soffra, u cjoé' fl-ammont ta' €698.81, kif stabbilit mis-*surveyor* Paul Barbieri. Dan fid-dawl tal-principju li d-dritt tad-danneggat ghal *restitutio in integrum* huwa kontro-bilancjat bl-obbligu tieghu li jimminimizza d-danni, b'dana li huwa jista' jitlef id-dritt ghar-rizarciment ta' dawk id-danni jekk jirrizulta nuqqas da parti tieghu li jimminimizzahom. L-appellanti rreferew ghal diversi provi li fil-fehma taghhom ma nghatawx il-piz misthoqq mit-Tribunal bil-konsegwenza illi r-rikorrent appellat gie rizarcit b'somma ferm oghla milli kienet misthoqqa fic-cirkustanzi:

1. L-appellanti jilmentaw li s-socjeta' Elmo Insurance Limited giet a konjizzjoni tal-pretensjonijiet tal-appellat circa sena u nofs wara li sehħ l-incident de quo u dan ippregudika l-pozizzjoni tal-intimati oltre' l-fatt li holoq dubji serji dwar il-veracita' ta' diversi hsrat allegatament subiti mill-appellat kawza tal-istess incident.

L-incident sehħ fis-**16 ta' Settembru 2005**.

Ir-rikorrent xehed¹ li wara l-incident mar mill-ewwel ghand id-ditta assikuratrici tal-vettura tieghu li baghtitu jkelllem lil certu Risiott, rapprezentant ta' Elmo Insurance. Hu mar biex jaghmel il-*claim* ghand l-Elmo fi zmien gimgha mill-incident u fl-istess perjodu mar ghand il-*panel beater*. Gie prezentat affidavit tal-*panel beater* Charles Mifsud li kkonferma li wara s-16 ta' Settembru 2005 ir-rikorrent kien hadlu l-vettura fil-garaxx tieghu².

Min-naha l-ohra s-socjeta' ntimata esibiet skambju ta' korrisondenza u numru ta' dokumenti li minnhom jirrizulta li:

- i. Il-*Works Order* maghmula minn *surveyor* tas-socjeta' appellanti fuq il-vettura tal-intimat saret ffit jem biss wara l-incident u cioe' fid-19 ta' Settembru 2005³;
- ii. Sat-12 t'April 2007 is-socjeta' ntimata kienet ghadha qeghda tinsisti li l-htija tal-

¹ Affidavit datat 21 ta' Jannar 2009 u kontro-ezamijiet waqt is-seduti tat-3 t'Ottubru 2012 u tal-10 ta' Dicembru 2012.

² Datat 10 ta' Gunju 2011.

³ Dok XX6.

- incident in kwistjoni kienet tar-rikorrent⁴;
- iii. Kien fid-9 ta' Mejju 2007⁵ li s-socjeta' ntimata kkoncediet li l-incident sehh tort tal-assikurat taghha;
 - iv. Sal-11 t'Ottubru 2007 iz-zewg socjetajiet assikuratrici rispettivi tal-partijiet kienu ghadhom qeghdin jiddisputaw bejniethom il-kumpens ta' LM300 (€698.81) li kien gie offrut mis-socjeta' ntimata lir-rikorrent⁶.

Mis-suespost jemergi li l-arbitru kellu ragun jikkonkludi illi l-appellat m'ghandux ibati l-konsegwenzi tad-divergenzi u d-dewmien li gie kawzat mis-socjetajiet assikuratrici tal-partijiet. L-appellanti jwahhlu fl-appellat li dam ma ghamel il-*claim*. Jaghmlu riferenza ghal *email* datata 20 ta' Marzu 2007 pero' din qatt ma giet prezentata ghalkemm tissemma f'*email* ohra⁷. Fi kwalunkwe kaz is-socjeta' appellanti kienet konsapevoli tad-dettalji tal-kollizzjoni *de quo* f'temp qasir tant li sa tlett ijiem wara kienet diga' saret il-*Works Order* fuq il-vettura ta' Robert Parnis England mis-*surveyor* taghhom stess. Ma kien hemm xejn milli jzommha li tiehu hsieb li jsir *survey report* tal-vettura tal-appellat, iktar u iktar meta jirrizulta li l-appellat qatt ma ammetta l-htija. Wiehed ma jistax ma jinnotax kif meta tqis il-lok fejn sehh l-incident u d-dinamika tieghu, is-socjeta' appellanti sa sentejn wara kienet ghadha qeghda tiddisputa r-responsabilita' dwaru, meta kien altru milli evidenti li l-incident sehh tort Parnis England.

2. Formola li mlew ix-xufiera tal-vetturi.

L-appellanti jilmentaw mill-fatt li l-arbitru skarta d-dikjarazzjoni li ghamel l-appellat fil-formola *Front-to-Rear* fejn fil-kolonna "hsarat li jidhru", fir-rigward tal-vettura tieghu hemm innizzla zewg kelmiet li wahda minnhom tidher qisha "None"⁸. Il-Kelma l-ohra ma tingharafx. L-appellat cahad li kiteb daww il-kliem⁹. Fi kwalunkwe kaz, kif jindika l-istess dokument, dikjarazzjonijiet maghmula fuq tali formola ma jitqisux bhala ammissjoni ta' responsabilita' izda jikkostitwixxu biss taghrif dwar il-persuni nvoluti u l-fatti sabiex il-*claim* ikun jista' jigi mgharbel malajr. Inoltre', m'huwiex verosimili li l-vettura tal-appellat ma kellhiex hsara meta tqis li:-

a) Dan hu kaz fejn vettura (Alfa Spider) baqghet hierga minn triq sekondarja minghajr ma waqfet f'tarf it-triq. Ir-raguni wkoll tghidlek li fuq bazi ta' probabilita' bil-forza tal-impatt saret hsara fuq il-vettura Jeep. Skond Philip Zammit il-mudguard hu tal-plastik. Cirkostanza ohra li probabilmment saret hsara fil-vettura Jeep Wrangler.

b) Il-hsara li garrbet il-vettura Alfa numru RPE 750. Mis-survey report Dok. XX6 jirrizulta li

⁴ Email datata 12 t'April 2007.

⁵ Email immarkata Dok Z1.

⁶ Dok MM1.

⁷ Email datata 11 t'Ottubru 2007.

⁸ Formola markata Dok EMG3 annessa mal-affidavit tar-rikorrent.

⁹ Kontro-ezami tar-rikorrent 3 t'Ottubru 2012.

kellha hsara fuq il-faccata kollha taghha, u s-surveyor ikkonkluda li kellhom jinbidlu diversi parts bhal *bonnet, left hand headlamp, front bumper & support, left hand front bumper bracket; right hand front bumper bracket; right u left hand fog lamp cover*. Fih innifsu dan jindika li l-impatt ma kienx minimu kif ipprovaw jaghtu x'jifhem l-appellanti.

c) L-appellanti stess jikkoncedu li l-vettura tal-appellat sofriet hsara, meta f'paragrafu 5 tarrikors tal-appell qalu li d-danni kellhom jigu likwidati fis-somma ta' €698.81¹⁰.

3. Survey report ta' Paul Barberi.

Hu minnu li l-ewwel *survey* li sar fuq il-vettura hu dak tas-*surveyor* Barberi fuq inkarigu tal-appellanti u datat 25 ta' April 2007. Fih jinghad li l-hsara fil-vettura tal-appellat kienet fil-*bumper* (Dok. MAM1). 'Il fatt li fir-rapport ma jissemmewx *parts* ohra m'hijiex prova determinanti, meta tqis:

- i. Il-*panel beater* xehed li ma kienx prezenti ghas-*survey* (ara affidavit ta' Charles Mifsud). Xhud li ma sarlux kontro-ezami.
- ii. Meta tqis li l-vettura Alfa Spider kellha hsara kemm fuq in-naha tax-xellug u lemin tal-faccata, hu probabbli li l-hsara fil-Jeep ma kienx limitat ghat-tarf tal-*bumper* biss.

4. Likwidazzjoni tad-danni.

L-Arbitru llikwida d-danni fis-somma ta' €4,744.03, in kwantu ghal €4,315.12 xiri ta' *parts* u €428.91 *mano d'opera*. Jidher li t-tiswija fuq il-vettura baqghet ma saritx, jew ghallinqas m'hemmx prova li saret. Imbaghad l-Arbitru kkonkluda:

"Billi pero' t-talba arbitrali hija cirkoskritta bic-cifra ta' €3,959.93, huwa evidenti illi l-arbitru ma jistax jillikwida somma oltre' dik mitluba, billi diversament ikun qed jiddeciedi ultra petita".

L-Arbitru ghalhekk illikwida d-danni fis-somma ta' €3,959.93. Effettivament fl-avviz tat-talba r-rikorrent kien talab il-hlas tas-somma ta' erbat elef mitejn u disgha u tletin ewro u hamsa u erbghin centezmu (€4,239.45), in kwantu ghal €3,959.93 *parts* u €279.52 ghat-tiswija.

Dwar il-*quantum* innifsu tad-danni jigi rilevat li¹¹:-

*"In proposito u in vena legali, il-Qorti tirrileva li, hu principju stabbilit li "in tema ta' kompensazzjoni ta' danni, l-attur ghandu kemm jista' jkun jigi mqieghed fil-posizzjoni li hu kien ikollu kieku ma gietx kaggjonata l-hsara" [App.Civ. **John Tufigno vs Joseph Micallef***

¹⁰ Fit-twegiba li pprezentaw fic-Centru tal-Arbitragg, ukoll qalu li d-danni li soffra r-rikorrent ma jlahhqx iktar minn €698.81 (paragrafu 2).

¹¹ **Elmo Insurance Services Limited vs Trevor Vassallo** Cit nru 1942/99 deciza 26 ta' Novembru 2003 u konfermata mill-Qorti tal-Appell fil-25 ta' Settembru 2006

noe.¹². Inoltre, ghalkemm id-danneggjat ghandu d-dmir li jaghmel dak kollu li hu ragjonevoli biex inaqgas il-hsara u li jiehu l-mizuri kollha biex jimmitiga t-telf li jkun garrab, huwa mhuwiex obbligat li jitghabba b' pizijiet biex jirriduci l-hsara¹³.

Dan il-principju jinsab enuncjat fit-termini segwenti fil-**Halsbury**¹⁴ citat mill-Onor.Qorti tal-Appell fil-kawza **Mallia vs Moore**¹⁵ citata fil-kawza App.Inf.**John Xuereb vs James Edward Livick et.**¹⁶: *It is the duty of the plaintiff to take all reasonable steps to mitigate the loss he has sustained consequent upon the wrongful act in respect of which he sues; and he cannot claim as damages any sum which is due to his own neglect, but he is under no obligation to injure his character, his business or his property to reduce the damage payable by the wrong doer*".

Illi "il-kwistjoni ta' x' inhu ragjonevoli li jaghmel iddanneggjat biex jimmitiga l-hsara hi kwistjoni ta' fatt li ghandha tigi konsiderata fic-cirkostanzi ta' kull kaz partikolari, u l-oneru tal-prova f' dan ir-rigward specifiku jaqa' fuq il-konvenut" [App.Civ. **Joseph aquilina vs Emmanuele Schembri**]¹⁷.

Ghalhekk, huwa manifest li, **ghalkemm id-danneggjat ghandu l-obbligu li jimmitiga d-danni sofferti minnu, huwa m' ghandhux jigi assoggettat li jaccetta li l-hsara tigi riparata bit-tlaqqit, imma ghandu d-dritt jassigura u jesigi li x-xoqhol isir skond is-sengha, b' mod li kemm jista' jkun ilposizzjoni tieghu tigi ripristinata**¹⁸. "

L-appellat ipprezentat l-prezzijiet tal-parts li skond is-survey report ta' Philip Zammit hemm bzonn li jinbidlu:-

Right hand wing €1,871.88 (Lm803.60).

Right hand headlamp €26.18

Right hand foglamp €228.53

Right hand indicator €22.74

Bumper bar €1,293.92

Bumper upper part €333.17

¹² Deciz 23 ta' April 1965

¹³ Tipa grassa u sottolinear b'enfasi tal-Qorti

¹⁴ Vol.X .

¹⁵ Deciza 26 Novembru 1954 Vol. XXXVIII.I.249.

¹⁶ Deciza 3 Novembru 1956 Vol.XL.I.643.

¹⁷ Deciza 24 ta' Jannar 1969 – Vide wkoll App.Inf. **Fogg Insurance Agencies Limited noe et vs Paul Tabone** – 17 ta' Frar 2003.

¹⁸ Enfazi tal-Qorti.

Bumper jablo €92.19

Bumper support €351.94

Side step €117.31

Total - €4,337.86¹⁹.

Ivan Visanich, *spare parts manager* ma' Frank Borda Limited li hi l-agent, xehed "*Niftakar li kien hemm tlett parts inkluz il-bumper u mudguard li huma out of production u b'hekk m'ghandniex*". Wara li l-qorti rat l-atti, tosserva:-

- i. Meta tqis il-*point of impact* u l-posizzjoni fil-vettura ta' dawn il-*parts* (ara ritratti tal-vettura), ma tifhimx u lanqas ma gie spjegat kif fl-incident setghet saret hsara fil-*headlamp* u *foglamp* tal-vettura. Meta tqis id-dinamika tal-incident kif ukoll kemm il-vettura Alfa Spider hi iktar baxxa mill-vettura Jeep Wrangler, ghall-qorti m'huwiex kredibbli li saret hsara fil-*headlamp* u *foglamp*. Ghalhekk il-qorti hi tal-fehma li dawn ma kellhomx jigu nkluzi fid-danni.
- ii. Ma jidhirx li saret hsara fil-*bumper bar*. Mir-ritratti li gew prezentati jidher li l-hsara saret fil-*bumper cover* li skond l-istima ta' Frank Borda Limited il-prezz taghha hu ta' €333.17 (ara wkoll rapport tas-surveyor Philip Zammit). Charles Mifsud, xhud tal-appellat, xehed li "... *l-bumper ta' quddiem tal-vettura hija maghmula mill-plastik u dan huwa plastik li ma jirrangax*". Mir-ritratti esebiti hu evidenti li taht il-*bumper cover* hemm *bumper* tal-azzar li mir-ritratti ma jidhirx li sarlu hsara. Jidher ghalhekk li l-hsara saret fil-*bumper cover*. Ghalkemm fis-*survey* li ghamel Philip Zammit jinghad li l-*bumper cover* jiswa €1,293.92, irrizulta li dak hu l-prezz ta' *bumper bar* (ara stima ta' Frank Borda Limited).
- iii. Fir-rigward tal-*mudguard*, maghrufa wkoll bhala *front quarter panel cover*, Ivan Visanich xehed li din il-*part* hi *out of production*. L-istima hi ta' €1,871.88. Dan ifisser li ma tistax tinxtara minghand l-agent. Gialadarba Frank Borda Limited iddikjarat li din il-parti ma tistax iktar tinxtara minghandha, il-qorti hi tal-fehma li l-appellat m'ghandux ikun intitolat ghas-somma kollha li ssemmiet fl-istima tal-agent. Jidher li jekk ir-rikorrent behsiebu jibdel din il-*part*, irid jixtriha minn barra minn Malta billi per ezempju jordnaha minn fuq l-*internet*. M'hemmx hjiel kemm ser tiswieg. Fic-cirkostanzi l-qorti qeghda *arbitrio boni viri* tillikwida somma ta' tmien mitt ewro (€800).

Meqjus dak li nghad hawn fuq id-danni li ghandhom jithallsu huma fis-somma ta' elfejn mija u sitta u erbghin ewro u sitta u ghoxrin centezmu (€2,146.26)²⁰.

¹⁹ L-Arbitru llikwida wkoll is-somma ta' €428.91 ghat-tiswija (ara l-ahhar pagna tad-decizjoni).

²⁰ €1,717.35 xiri ta' parts u €428.91 *mano d'opera*.

Ghal dawn il-motivi l-Qorti tilqa' parzjalment l-aggravju tal-appellanti dwar il-likwidazzjoni tad-danni u tvarja d-decizjoni tal-Arbitru billi tillikwida d-danni fis-somma ta' elfejn mija u sitta u erbghin ewro u sitta u ghoxrin centezmu (€2,146.26). Ghaldaqstant, tikkundanna lill-appellanti jhallsu lill-appellat Emanuel Grixti s-somma ta' elfejn mija u sitta u erbghin ewro u sitta u ghoxrin centezmu (€2,146.26). Spejjez taz-zewg istanzi jinqasmu in kwantu ghal 70% a karigu tal-appellanti u 30% a karigu tal-appellat. L-imghax jiddekorri mid-data tan-notifika tal-avviz tal-arbitragg²¹.

Anthony Ellul.

²¹ Ara sentenza ta' din il-qorti (Imhallef P. Sciberras) fil-kawza **Fogg Insurance Insurance Agences Ltd nomine vs Paul Tabone**, 17 ta' Frar 2003.